

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ХАРЧОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ

**Національному університету харчових
Технологій 130 років**

**МІЖНАРОДНА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА
КОНФЕРЕНЦІЯ**

***„ОЗДОРОВЧИ ХАРЧОВІ ПРОДУКТИ ТА ДІЄТИЧНІ
ДОБАВКИ: ТЕХНОЛОГІЇ, ЯКІСТЬ ТА БЕЗПЕКА”***

ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ

22-23 травня 2014 р.

КИЇВ НУХТ 2014

19. Використання смикавця їстівного у виробництві горіхових мас

Світлана Бажай-Жежерун, Альбіна Рибачок, Оксана Хома

Національний університет харчових технологій

Джамал Рахметов

Національний ботанічний сад ім. М. М. Гришка НАН України

Вступ. Горіхові маси застосовують як напівфабрикати для різних видів кондитерських виробів, морозива, сиркових виробів, використовують на підприємствах ресторанного господарства та для реалізації у роздрібній торгівельній мережі. Горіхові напівфабрикати – це кондитерські маси, виготовлені з розтертих підсушених чи смажених горіхів з додаванням какао-продуктів, цукру, молочних продуктів та іншої сировини. Як горіховий компонент традиційно використовують ядра ліщини, волоських горіхів, мигдалю, кеш'ю, арахіс [1].

Метою наших досліджень було вивчення біологічної та харчової цінності смикавцю їстівного та можливості його застосування як горіхового компонента у виробництві кондитерських мас.

Suregu esculentus L., смикавець їстівний (чуфа, земляний мигдаль) – багаторічна бульбоплідна рослина родини осокових. Її вирощують в Африці, Бразилії, Іспанії, Португалії. В Україні смикавець культивують на дослідних та присадибних ділянках. Смикавець має тригранне трав'янисте стебло висотою 30-60 см. У ґрунті на глибині 20-25 см залягають кореневища, на яких формуються подовжено-овальні, поперечно-смугасті, жовто-бурі бульби, які досягають 1-2,5 см довжини і 0,5-0,7 см товщини. Листки лінійні, вузькі, зібрані в основі пучками. Квітки дрібні, без оцвіттини, зібрані в зонтикоподібне суцвіття. Плід – горішок, маса 1000 бульбочок — 400 г [2]. Смикавець використовують у їжу в сухому вигляді, вареним та підсмаженим як горіхи.

Матеріали і методи. Під час проведення експериментальних досліджень використовували смикавець їстівний, вирощений на дослідних ділянках Національного ботанічного саду ім. М. М. Гришка НАН України.

Амінокислотний склад визначали методом іонообмінної рідинно-колоночної хроматографії згідно з методикою [3]. Визначення проводили на автоматичному аналізаторі амінокислот Т 339, виробництва “Мікротехніка”, Чехія.

Жиринокислотний склад визначали методом газової хроматографії на хроматографі HRGC (Італія). Екстрагування ліпідів з рослинної сировини здійснювали сумішню хлороформ – метанол (1 : 2). Проводили омилення жирів. Метиллові ефіри жирних кислот (МЕЖК) отримували екстрагуванням неомилених залишків жиру гексаном. МЕЖК розчиняли в гексані та хроматографували; ідентифікацію проводили за стандартами [4].

Результати. Досліджено вміст загальної суми амінокислот та всіх незамінних амінокислот. Встановлено, сума заміненних амінокислот становить 6078мг на 100г сухих речовин смикавця; незамінних – 1518мг/100г; тобто незамінні амінокислоти складають 25% від загальної кількості амінокислот. Аналіз біологічної цінності білків смикавця їстівного методом СКОР показав, що білок є лімітованим за амінокислотами лейцином, ізолейцином, валіном (СКОР, відповідно, 55%, 35% та 55%). Білки смикавця містять значну кількість аргініну та гістидину, які вважаються умовно незамінними амінокислотами. Вміст аргініну та гістидину складає відповідно 1801 та 120мг/100г.

У результаті дослідження жирнокислотного складу смикавця їстівного встановлено співвідношення вищих жирних кислот. піввідношення, насичені: мононенаси-

чені: поліненасичені жирні кислоти складає 26,65%: 55,71%: 17,64%. Відмічено високий вміст олеїнової (омега9) та лінолевої (омега6) кислот, відповідно, 55,7% та 15,7% від загальної кількості. Омега3 жирні кислоти складають близько 1% від загалу.

Розроблено рецептуру горіхової маси на основі смикавця їстівного. Плоди смикавцю застосовували у підсушеному подрібненому вигляді. Підсушування здійснювали за температури 35 °С. У лабораторних умовах досліджено основні органолептичні та фізико-хімічні показники напівфабрикату. Встановлено, що досліджувані показники повністю відповідають діючій нормативно-технічній документації (ДСТУ 4818:2007).

Висновки. Застосування смикавцю їстівного як основного компонента у виробництві горіхових мас доцільне, тому що він є джерелом біологічно цінних компонентів: моно/поліненасичених жирних кислот, незамінних амінокислот, харч. сорбентів.

Література

1. Маси горіхові та шоколадно-горіхові. Загальні технічні умови : ДСТУ 2392-94. — [Введ. в дію 02.02.2009]. — К. : Держспоживстандарт України, 2009. — 11 с. — (Національний стандарт України).

2. Миколайчук, В. Г. Морфолого-биологические особенности корневищ *Suregus esculentus* L. при интродукции в Северном Причерноморье / В. Г. Миколайчук // Проблемы экологии та охорони природи техногенного регіону. – Донецьк: ДонНУ, 2010. – № 1 (10) – С. 79-85.

3. Козаренко, Т. Д. Ионообменная хроматография аминокислот / Т. Д. Козаренко. - Новосибирск : Наука, 2001. - 134 с.

4. Масла растительные и жиры животные. Определение методом газовой хроматографии массовой доли метиловых эфиров индивидуальных жирных кислот к их сумме: ГОСТ Р 51483-99. - [Введ. в дейст. 01.01. 2001]. – М., 2001. - 8 с.